

Lietuvos Respublikos diplomatinė atstovybių JAV
AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2024 m. lapkričio mėn.

Lietuvos – JAV ekonominis bendradarbiavimas

Mažieji branduoliniai reaktoriai. Lapkričio 27 d. Lietuva ir JAV pasirašė tarpvyriausybinių susitarimą, kuriuo sutarta bendradarbiauti įgyvendinant civilinę branduolinę programą. Pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas numato, jog JAV parengs technologijų vertinimo ataskaitą, apimančią mažų branduolinių reaktorių (MBR) technologijų rinkos analizę, MBR technologijos rizikas ir tokio reaktoriaus įrengimo vertinimą visam gyvavimo ciklui, naujai statomų branduolinių objektų vietos analizę, galimus projektų finansavimo susitarimus ir šaltinius. Susitarime taip pat numatyta keistis ekspertais siekiant užtikrinti aukščiausių saugos ir saugumo standartų skatinimą, stiprinti visų Lietuvos civilinių branduolinių objektų fizinę ir saugumo apsaugą, konsultuotis dėl geriausios praktikos, susijusios su eksploataavimo nutraukimu, kuro valdymu ir darbo jėgos ugdymu. Plačiau Energetikos ministerijos [pranešime](#).

Maisto pramonės paroda. Lapkričio 17-19 d. Čikagoje vyko maisto pramonės paroda „PLMA 2024“, kurioje dalyvavo 11 Lietuvos įmonių: Kėdainių konservų fabrikas, Kalnapilio-Tauro grupė, Akvatera LT, Varėnos pienelis, Vikeda, Allive, Kauno grūdai, Pieno žvaigždės, Italiana LT, EKKO ir Švenčionių vaistažolės. Su parodoje dalyvavusiomis įmonėmis aptarti konkretūs bendradarbiavimo planai ir veiksmai, padedant Lietuvos įmonėms plėstis JAV rinkoje. 2024 m. sausio-rugpjūčio mėn. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produkcijos eksportas į JAV sudarė 53 mln. EUR – neženkliai ūgtelėjo lyginant su tuo pačiu laikotarpiu 2023 m.

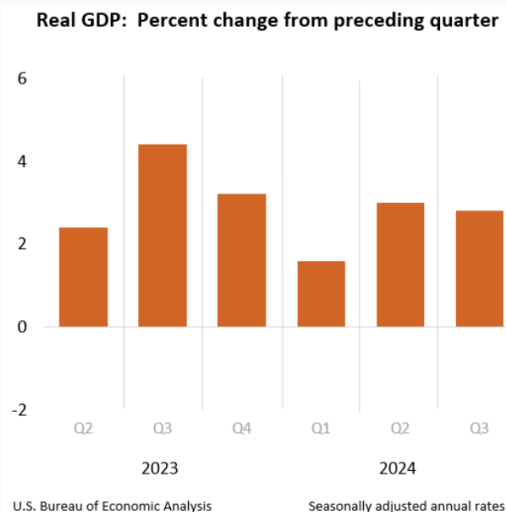
Ekonomistų ir garbės konsulų susitikimas. Lapkričio 12-14 d. Vašingtone surengtas kasmetinis Lietuvos ekonominės diplomatijos komandos JAV susitikimas, kuriame aptarti dvišalių Lietuvos ir JAV ekonominių santykių klausimai: kaip padėti Lietuvos verslams atverti duris į JAV rinką, pristatyti Lietuvos investicinį potencialą JAV kompanijoms, kaip paskatinti glaudesnę Lietuvos ir Amerikos mokslo ir akademinėjų institucijų bendradarbiavimą. Ekonominės diplomatijos, mokslinio ir kultūrinio bendradarbiavimo su JAV klausimai aptarti ir su Lietuvos garbės konsulais, kurie Vašingtone lankėsi lapkričio 14-15 d.

Bendra ekonominė informacija

BVP. Bendrasis vidaus produktas (BVP) JAV III ketv. augo 2,8 proc. – mažiau nei tikėtasi ir šiek tiek lėčiau nei II ketv., tačiau vis dar viršija istorinį JAV augimo vidurkį, siekiantį apie 1,8–2 proc. IV ketv. prognozuojamas augimas – apie 2,4 proc.

Palūkanos. Federalinis rezervų bankas (FED) lapkričio mėn. sumažino JAV palūkanų normą 0,25 proc. iki 4,50–4,75 proc. diapazono. Sprendimas buvo priimtas motyvuojant tuo, kad darbo vietų išlaikymas darosi tokiu pat svarbiu prioritetu kaip ir infliacijos suvaldymas. Nors FED iš esmės laikosi palūkanų normų mažinimo krypties, tačiau ar gruodžio 18 d. posėdyje palūkanų norma ir toliau bus mažinama, priklausys nuo ekonominių duomenų.

Darbo rinka. Lapkričio mėn. duomenimis, spalio mėn. JAV darbo rinkoje būta nevienareikšmių signalų. Nors nedarbo lygis išliko stabilus – 4,1 proc., tačiau darbo vietų augimas sumažėjo iki vos 12 tūkst. Lyginant su ankstesniais mėnesiais, tai buvo ryškus sulėtėjimas. Užimtumas gamybos sektoriuje mažėjo dėl streikų, o sveikatos priežiūros ir viešojo administravimo sektoriai rodė augimą. Prie lėto darbo vietų skaičiaus augimo prisidėjo ir ekstremalios oro sąlygos.

[Bureau of Economic Analysis](#)

[Chicago Tribune](#)

<p>Prekyba. Lapkričio 14 d. JAV Iždo departamentas JAV Kongresui pateikė didžiausių JAV prekybos partnerių makroekonominę ir užsienio valiutų politikos pusmečio ataskaitą. Joje apžvelgiama prekybos su pagrindiniais partneriais (Kinija, Japonija, Pietų Korėja, Singapūras, Taivanas, Vietnamas ir Vokietija), sudarančiais apie 78 proc. JAV užsienio prekybos, politika. Teigiama, jog per 2024 m. nė vienas iš didžiausių prekybos partnerių nemanipuliuojo savo valiutos ir JAV dolerio kursu, tačiau atkreiptas dėmesys į Kiniją, kuri neskelbia informacijos apie užsienio valiutos intervencijas ir neskaidriai interpretuoja savo valiutos kurso politiką. Iždo departamentas pabrėžia būtinybę atidžiai stebėti Kiniją ir ragina Kiniją užtikrinti didesnę skaidrumą.</p>	<p>Department of the Treasury</p>
<p>Prekybos barjerai. Išrinktasis JAV prezidentas D. Trump pareiškė, kad vienas pirmųjų jo darbų, pradėjus eiti pareigas sausio 20 d., bus 25 proc. importo muitų tarifų įvedimas visai produkcijai iš Kinijos, Kanados ir Meksikos – trijų didžiausių JAV prekybos partnerių. Šis sprendimas pažeistų paties D. Trumpo pasirašytą JAV-Meksikos-Kanados prekybos sutartį, įsigaliojusią 2020 m. Ekonomistai teigia, kad tokių planų įgyvendinimas reikštų 100-ą metų neregėtus importo muitus, paskatintų infliaciją ir reikšmingai sutrikdytų globalias tiekimo grandines. Nukentėtų tūkstančiai įmonių, mažėtų darbo vietų skaičius, didėtų vartojimo kainos, mažėtų prekių pasirinkimas. Pagrindinės industrijos, kurias skaudžiai paliestų muitų karas: Reuters. Pvz., 2023 metais Kalifornijos valstija importavo ~40 proc. visos importuojamos produkcijos iš Kinijos (120 mlrd. JAV dolerių) ir Meksikos (62 mlrd. JAV dolerių). Bendra importo į Kaliforniją vertė sudarė 450 mlrd. USD.</p>	<p>Reuters Ag Web LA Times</p>
<p>Imigracija ir darbo rinka. Pastaraisiais metais imigracija buvo pagrindinis darbo jėgos ir darbo vietų augimo šaltinis JAV. 2024 m. užimtumas vidutiniškai augo 170 000 darbo vietų per mėnesį. Priklausomai nuo to, kaip tiksliai D. Trumpas planuoja vykdyti imigracijos politiką, kitais metais šis augimas gali sumažėti nuo 25 000 iki 100 000 darbo vietų. Dėl mažesnės imigrantų darbuotojų pasiūlos gali kilti spaudimas didinti darbo užmokestį ir kainas statybų, maisto perdirbimo, restoranų ir viešbučių sektoriuose, dėl lėčiau augančios darbo jėgos mažės prekių ir paslaugų pasiūla. Vis dėlto pripažįstama, kad naujai atvykusiems imigrantams dažnai prireikia laiko susirasti darbą, todėl sumažėjusios imigracijos poveikis darbo rinkoje gali būti ne toks žymus.</p>	<p>WSJ</p>

Technologijos, inovacijos, mokslas	
<p>Puslaidininkiai. Lapkričio 20 d. JAV Komercijos departamentas paskelbė apie skiriamas 1,5 mlrd. USD investicijas puslaidininkių projektams Niujorke ir Vermonte. Lėšos skiriamos bendrovei „Global Foundries“ naujai moderniai gamyklai Niujorke statyti, esamos gamyklos Niujorke pajėgumų didinimui ir modernizavimui ir bendrovės veiklos Vermonte modernizavimui. Tikimasi, kad šie projektai sukurs ~10 tūkst. naujų darbo vietų. Investicijomis siekiama užtikrinti stabilų vietinį puslaidininkių, kurie naudojami visose srityse - nuo namų elektronikos iki pažangių ginklų sistemų, tiekimą ir taip sustiprins JAV konkurencingumą dabartinės kartos puslaidininkių gamybos srityje.</p>	<p>DoC GlobalFoundries</p>
<p>Talentai. Arizonos gubernatorė Katie Hobbs, Fynikso merė Kate Gallego ir TSMC (Taiwan Semiconductor Manufacturing Company) paskelbė apie technikų profesinio rengimo programos plėtrą, įskaitant įrangos, procesų ir gamybos technikos specialistų profesinį rengimą, bendradarbiaujant su Arizonos švietimo įstaigomis ir universitetais. TSMC siekia patenkinti kvalifikuotos darbo jėgos poreikius puslaidininkių pramonėje, investuodama 5 mln. USD į mokymą ir švietimą, taip sukurdamą prieinamas ir gerai apmokamas karjeros galimybes Arizonos gyventojams. Kai TSMC puslaidininkių gamyklos Arizonoje pradės veikti visu pajėgumu, jose dirbs beveik 6 000 žmonių. Anksčiau šį mėnesį valstijos gubernatorė paskelbė apie Fynikse pradedančią veikti į puslaidininkius orientuotą iniciatyvą „Future48 Workforce Accelerator“.</p>	<p>AZ Governor</p>
<p>„CHIPS for America“. Lapkričio 1 d. JAV komercijos departamentas ir Nacionalinio puslaidininkių technologijų centro (NSTC) operatorė „Natcast“ paskelbė, kad Kalifornijos valstija buvo pasirinkta „CHIPS for America“ projektavimo ir bendradarbiavimo</p>	<p>CA Governor</p>

centru (DCF - Design and Collaboration Facility). DCF bus vienas iš trijų „CHIPS for America“ mokslinių tyrimų ir projektavimo (R&D) centrų, taip pat jis veiks kaip NSTC ir „Natcast“ būstinė.	
„Meta“ planuoja nutiesti nuosavą 40 000 km ilgio ir 10 mlrd. USD kainuojantį jūrinį optinį kabelį ir tokiu būdu turėti nuosavą duomenų perdavimo kanalą visame pasaulyje. „Meta“ uždriba daugiau pinigų už Šiaurės Amerikos ribų nei savo gimtojoje rinkoje, todėl šių povandeninių kabelių nutiesimas gali kompanijai padėti užtikrinti duomenų srauto aptarnavimo kokybę. Ypatingas dėmesys skiriamas Indijai (daugiausia „Meta“ platformų naudotojų), kuri taip pat numatoma kaip bazė vystyti „Meta“ AI struktūrą. Planuojama, kad kabelis bus nutiestas nuo JAV rytinės pakrantės iki Indijos per Pietų Afriką, ir po to iš Indijos per Australiją iki JAV vakarinės pakrantės. Anot šaltinių, pasirenkant kabelio maršrutą buvo siekiama „išvengti geopolitinės įtampos zonų“, paminint husių Raudonojoje jūroje sugadintą kabelį tarp Indijos ir Europos bei neseniai nutrauktus kabelius Baltijos jūroje.	Techcrunch
Pameistriai. Lapkričio 22 d. Kalifornijos gubernatorius G. Newsom paskelbė, kad valstija skiria 24,7 mln. JAV dolerių 65 profesinio rengimo programoms pagrindiniuose sektoriuose, įskaitant sveikatos apsaugą, transportą, švietimą, pažangią gamybą, informacines technologijas ir viešąjį sektorį. Kalifornija užsibrėžė tikslą iki 2029 m. įdarbinti 500 000 kvalifikuotų pameistrių, valstija išlieka registruotos pameistrystės lyderė šalyje.	CA Governor
Dirbtinis intelektas. Techcrunch skelbia 44 JAV startuolių, dirbančių dirbtinio intelekto srityje, ir 2024 m. pritraukusių 100 mln. ir daugiau JAV dolerių investicijas.	Techcrunch
JAV mokslo politika. D. Trumpo sugrįžimas į Baltuosius rūmus gali reikšmingai pakeisti JAV mokslo politiką. D. Trumpo priešiškus Kinijai indikuoja griežtesnius apribojimus moksliniam bendradarbiavimui ir vizų politikai, siekis mažinti federalinės vyriausybės išlaidas gali sumažinti mokslo įstaigų finansavimą, skepticizmas klimato kaitos klausimais gali neigiamai paveikti klimato kaitos tyrimus ir inovacijas atsinaujinančios energetikos srityje. Žaliųjų technologijų vystymąsi gali stabdyti ir D. Trumpo parama tradicinei naftos, dujų ir anglies pramonei. Glaudus D. Trumpo bendradarbiavimas su E. Musku indikuoja stiprią paramą kosmoso tyrimų iniciatyvoms, įskaitant ir bendradarbiavimą su privačiomis įmonėmis, tokiomis kaip „SpaceX“. D. Trumpas pranešė, kad naujuoju NASA vadovu ketina paskirti milijardierių verslininką, mokėjimo platformos Shift4 įkūrėją ir vadovą Jared Isaacmaną.	Washington Post NBC News

Energetika, transportas, klimatas	
Elektromobiliai. Manoma, kad D. Trumpui ir respublikonams Kongrese įgyvendinus planus atsisakyti arba sumažinti 7500 JAV dolerių federalinę mokesčių lengvatą elektromobiliams, jų pardavimai gali kristi 27 proc. Už lengvatos panaikinimą pasisako ir vienas didžiausių D. Trumpo rėmėjų - Elonas Muskas, nepaisant to, kad „Tesla“, gamina maždaug pusę JAV parduodamų elektrinių automobilių. Skirtingai nei tokie konkurentai kaip „Ford“ ir „General Motors“, „Tesla“ nėra labai priklausoma nuo mokesčių lengvatų, o kai kuriems „Tesla“ modeliams jos net netaikomos dėl kelių reikalavimų, įskaitant reikalavimą, kad transporto priemonė nebūtų Kinijoje pagamintų komponentų. Be to, analitikai teigė, kad Tesla turi didžiulę persvarą gamybos srityje ir sukūrė platų įkrovimo stotelių tinklą, todėl yra patrauklesnė rinkoje nei jos konkurentai. Kalifornijos gubernatorius G. Newsom paskelbė, kad valstija imsis veiksmų ir suteiks lengvatas, jei būsimoji D. Trumpo administracija įvykdys savo grasinimą panaikinti federalinę mokesčių lengvatą. Kalifornija pirmauja šalyje pagal nulinės taršos elektromobilių diegimą - valstijoje parduota daugiau kaip 2 mln. elektrinių, hibridinių ir vandeniliu varomų transporto priemonių.	Reuters NY Times NY Times CA Governor
Baterijos. Viskonsino valstijoje įsikūrusi įmonė Salgenx pristatė revoliucinę druskingo vandens bateriją, skirtą elektros tinklais perduodamos energijos saugojimui. Ši nauja technologija siekia pasiūlyti ekonomišką, ekologišką ir ilgaamžę alternatyvą tradiciniams	Business Wire

ličio jonų akumulatoriams. Baterijos privalumai – didelis našumas, ilgas veikimo laikas ir suderinamumas su atsinaujinančiais saulės ir vėjo energijos ištekliais.	
Vėjo energetika. Reaguodama į D. Trumpo pergalę rinkimuose, Prancūzijos kompanija „Total Energies SE“ pranešė, kad stabdo 4,4 mlrd. USD jūros vėjo jėgainių parko netoli Niujorko ir Naujojo Džersio pakrantės projektą. D. Trumpas rinkiminės kampanijos metu pasisakė prieš jūros vėjo jėgaines ir pažadėjo pačiomis pirmosiomis dienomis pasirašyti įsaką, kuriuo būtų šie projektai būtų blokuojami. Planuojamas „Total Energies SE“ projektas buvo pradinėje stadijoje – ką tik buvo gautas nuomos teisės leidimas, kuriuos J. Bideno administracija stengėsi kuo skubiau išduoti, kad iki 2030 m. būtų pasiektas tikslas sukurti 30 GW jūros vėjo energijos. Prognozuojama, kad ir kiti projektai, esantys ankstyvojoje stadijoje, bus stabdomi, tuo tarpu jau pažengusių projektų vystytojai tikisi susitarti su D. Trumpo administracija.	NY Post
Olimpinės žaidynės. Los Andželo Metropolitenos transporto valdyba ir merė Karen Bass kreipėsi laišku į išrinktąjį JAV Prezidentą D. Trumpą su prašymu 2026 m. federaliniame biudžete numatyti lėšas olimpinėms žaidynėms (3.2 mlrd. JAV dolerių transporto ir infrastruktūros projektams). Vietos pareigūnai išreiškė nerimą, kad jiems trūksta laiko ir pinigų pasirengti žaidynėms.	LA Times

Žemės ūkis ir maisto pramonė	
Prekybos barjerų poveikis žemės ūkiui. Netylant diskusijoms apie galimą importo tarifų įvedimą, JAV žemės ūkio ir maisto pramonės atstovai svarsto, kokį poveikį tai turės jiems. Nerimaujama, kad tarifų diskusijose daugiausiai dėmesio skiriama Kinijai, Meksikai ir Kanadai – tai yra didžiausios JAV žemės ūkio eksporto rinkos. Tačiau dėmesys atkreipiamas ir į šio sektoriaus prekybos deficitą, kuris 2025 m. gali pasiekti 42 mlrd. JAV dolerių ir pabrėžiama būtinybė siekti labiau subalansuotos prekybos.	Ag Web
Maisto kainos. Oficialioji statistika atskleidžia, kad JAV maisto kainos per ketverius metus išaugo 25 proc. Prezidento rinkimų kampanijos metu tai buvo svarbi tema, todėl dabar svarstoma, kokių konkrečių veiksnių būtų galima imtis. Tarp galimų priemonių paminėta naftos gavybos apimties didinimas, didžiųjų korporacijų galios ribojimas ir teisiniai draudimai staiga didinti kainas (beje, jau egzistuojantys didelėje dalyje atskirų valstijų).	ABC News
Finansiniai sunkumai. Trigubas kokteilis – išaugusios sąnaudos, didelės palūkanos ir kritusios produkcijos supirkimo kainos – lemia, kad kas penktas ūkininkas JAV patiria finansinių sunkumų. Atskiruose regionuose situaciją dar labiau apsunkina uraganai, gamtiniai gaisrai ir sausras. Bankų sektoriaus atstovai informuoja, kad skolinimasis žemės ūkyje išaugo 40 proc.	Ag Web
Kaimo gerovės ir maisto saugumo įstatymas. Senate pristatytas ilgai lauktas teisės akto projektas – Kaimo gerovės ir maisto saugumo įstatymas. Beveik 1400 psl. apimties dokumente detalizuojama, kokios paramos priemonės siūlomos remti žemdirbius, kaimo bendruomenes ir užtikrinti aprūpinimą maistu. Šioms priemonėms iki 2029 m. numatoma skirti 39 mlrd. JAV dolerių. Pirmasis tokio pobūdžio įstatymas JAV buvo priimtas 1933 m. ir nuo tada įprastai atnaujinamas kas penkerius metus.	Ag Web

Parengė: Lietuvos ambasada JAV, Lietuvos generaliniai konsulatai Niujorke, Čikagoje ir Los Andžele.